

HINDUISMUS

- hlavní náboženské směry Indie:
  - hinduismus, buddhismus, džinismus
  - vyvinuly se z tzv. **védského náboženství** (dříve zvané též brahmanismus), původního kultu Árijů
- původní obyvatelé: představitelé **harrapské civilizace**
  - Árijové se původně usídlili jen v povodí **Indu** (dnešní Pákistán) a pod Himalájemi v Indoganžské nížině
  - jejich přítomnost zde doložena už ve 3. tisíciletí př.n.l.: městská kultura s písmem (dodnes nerozluštěno, snad starší varianta tamilštiny)
  - možná byli ovlivněni mezopotamskou kulturou (kult plodnosti s mnoha mýty)
  - původní obyvatelé jižní části indického subkontinentu: **Drávidové** (přírodní náboženství, na jihu dodnes uctívání hadů a krav)

Mohendžo-Daro

- původní kult: uctívání **matky-bohyně** (její jméno neznáme) a **boha-ploditele** (postava s parohy sedící v klasické „jógové“ poloze – znali meditaci)
- stromy, řeky, jezera, skály apod. měly vlastní duchy
  - mohli se proměnit v jakékoli zvíře
- v jejich mýtech také vodní víly
- tamilská literatura v sobě ukrývá mnoho původních mytologických prvků
  - tamilština je nejarchaičtější drávidský jazyk s minimem árijských (severských) prvků

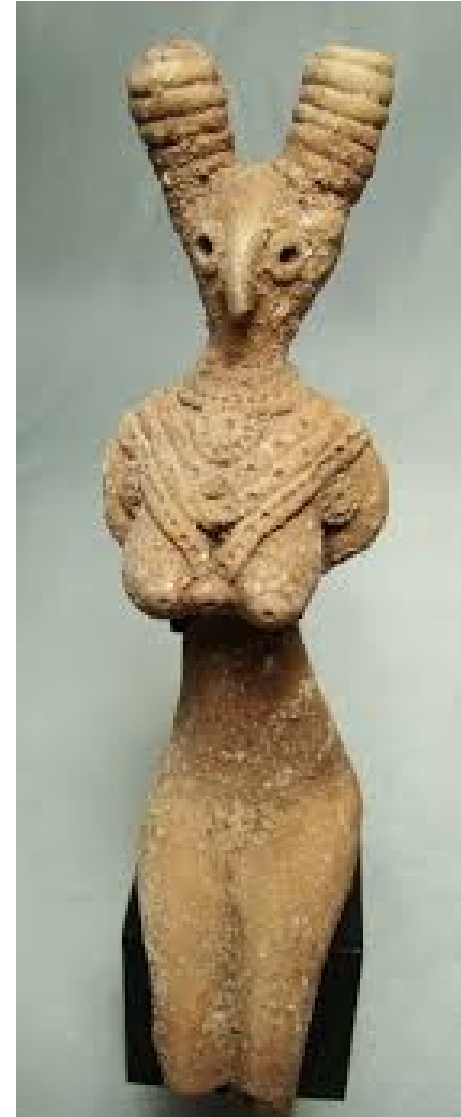

harrapská kultura – ukázky písma

harrapská kultura – matka-bohyně

harrapská kultura – bůh-ploditel (proto-Šiva)

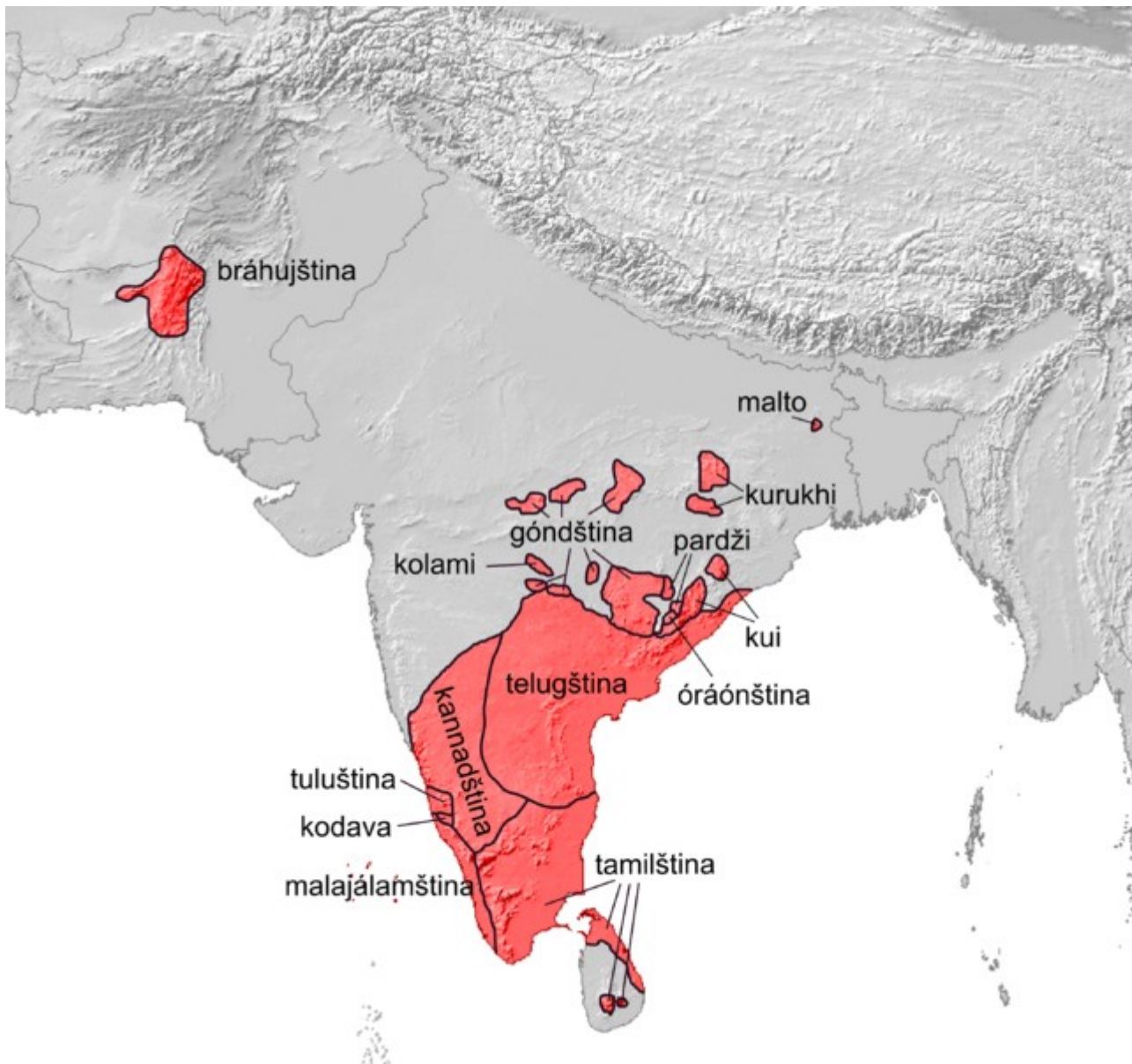
Šiva v jógové pozici

harrapská kultura:
kněz či vládce

drávidské jazyky

- **hinduismus**

- jedno z mála původních náboženství, které nezničilo křesťanství ani islám
- staré náboženství Árijů, ovlivněné uctíváním přírodních sil původního obyvatelstva dnešní Indie
- u některých božstev atributy obou kultů (védští bohové proluly s božstvy původních etnik)

- **džinismus** (dříve džainismus)

- reakce na hinduismus a jeho kastovní systém
- založen v **8. stol. př.n.l.** a v **5. stol. př.n.l.** zreformován

- **buddhismus**

- začal se vyvíjet později, též jako reformátorské hnutí v mezích hinduismu – jde spíše o duchovní systém
- základ vytvořil **Gautama Buddha** v **5. stol. př.n.l.** (dnes 350–500 miliónů vyznavačů)

- v hinduismu jsou běžné oběti bohům
  - buddhismus i džinismus to zavrhuje, odmítají i védskou mytologii (nemá pro duchovní život člověka a jeho vysvobození z cyklu koloběhu význam)
- hinduistická společnost dělená na kasty
  - původně nazývané „varny“ (tedy „barvy“)
  - termín kasty: z portugalského (viz evropské spol. stavy)
  - buddhismus i džinismus kastovní systém odmítají
- kastovní systém (dědičný):
  - nejvyšší vrstvou jsou kněží zvaní **brahmani**: znalost posvátných textů i obětí v chrámech, znalost sanskrtu, vegetariáni (bílá barva)
  - dále jsou to **kšatrijové**: tradiční třída válečníků a panovníků, šlechty, písařů, úředníků (červená barva)

- pod nimi jsou **vaišjové**: třída obchodníků, řemeslníků a zemědělců, dělí se na podkasty podle typu zastávaného řemesla (žlutá barva)
- nejnižší **šúdrové**: původní obyvatelstvo Indie, dělníci a služebníci, sloužící představitelům vyšších tříd (černá barva)
- mimo kastovní systém stáli **párjové** (tj. nedotknutelní), bylo jich kolem 20% obyvatel Indie (zametači, čističi latrín atd.)
- **hidžrové** – mimokastovní komunita „gay a trans gender“
- kastovní zásady
  - podle mytologie kastovní systém stvořil **Brahma** (z částí svého těla vytvořil 4 kasty: ústa, paže, stehna, chodidla)
  - z kast bylo možné vymanit se smrtí (nebo vstupem mezi hidžry), sňatky byly přípustné jen v rámci jednotlivých kast
  - systém kast od roku **1947** úředně neplatí (na venkově dodnes často dodržován)

dnešní párjové

dnešní hidžrové

HINDUISMUS

- odlišnosti od ostatních světových náboženství:
  - jde spíše o **nábožensko-společenský systém** (kasty a jimi dané vztahy mezi vrstvami obyvatel, mravní řád)
  - nemá zakladatele a není možné stanovit dobu jeho vzniku (vyvinul se ze starověkého brahmanismu)
  - nemá pro sebe žádný název (termín hindusimus zavedli arabové při expanzi do Indie podle názvu řeky Indus – snaha odlišit místní od vyznavačů islámu)
  - v hinduismu neexistuje žádná církev (coby formální instituce v čele s nejvyšším představitelem) ani oficiální soubor svatých písem (avšak mnoho posvátných knih a textů)
  - přesvědčení o základní nerovnosti lidí coby důsledku karmického zákona
  - nemožnost konverze k hinduismu

- není expanzivním náboženstvím (nevysílá misionáře), šířil se díky vystěhovalcům (Nepál, Bangladéš, Srí Lanka, JV Asie, Afrika, Karibik, komunity v Evropě a USA – výjimkou je jen ostrov Bali, kde hinduismus přejali)
- existence více odnoží hinduismu („sekt“), liší se v některých nábožensko-filosofických pohledech na svět a koloběh (příznivci Višnu, Kršny, Šivy, Kálí atd.) a v odlišném pojetí mýtů
- **1001 n.l.:** muslimové pronikají na S Indie a potlačují původní náboženství (buddhismus zde zanikl, hinduismus však nikoli, přesunul se díky brahmanům do rodinných prostředí)
- viz např. **1959** a čínská invaze do Tibetu (snaha o vyhlazení buddhismu i zde, několik klášterů však přetrvalo)

Hinduistické chrámy (mandiry)

- ve městech: často skupina budov s kopulovými střechami, zdobené sochami, se vstupní branou apod. (má-li si božstvo zvolit daný chrám za své pozemské sídlo, musí jeho architektura upoutat jeho pozornost)
- na venkově: často jen přístřešek z palmových listů s oltářkem
- často v blízkosti posvátných řek – např. Ganga
- chrám Madurai nebo Mamallapuramu: svou strukturou připomínají trojrozměrný obraz makrokosmu (ústřední chrámová věž symbolizuje posvátnou horu Méru coby mytickou osu všehomíra)
- chrámy jsou (coby boží stánky) vystaveny neustálým útokům démonů, kteří vedou nepřetržitou válku proti bohům – musí být chráněny (např. ozbrojené sochy strážců u vstupů, ochrana božstev blízkých řek, sochy mileneckých párů v intimních polohách)

chrámový komplex **Arunáčala** (jih Indie): fotka z Hory Posvátného ohně, na které se podle mýtů každý rok zjevuje **Šiva** při obřadu ohně (posvátná hora jižní Indie, kam Indové konají poutě a kde kající medituji)

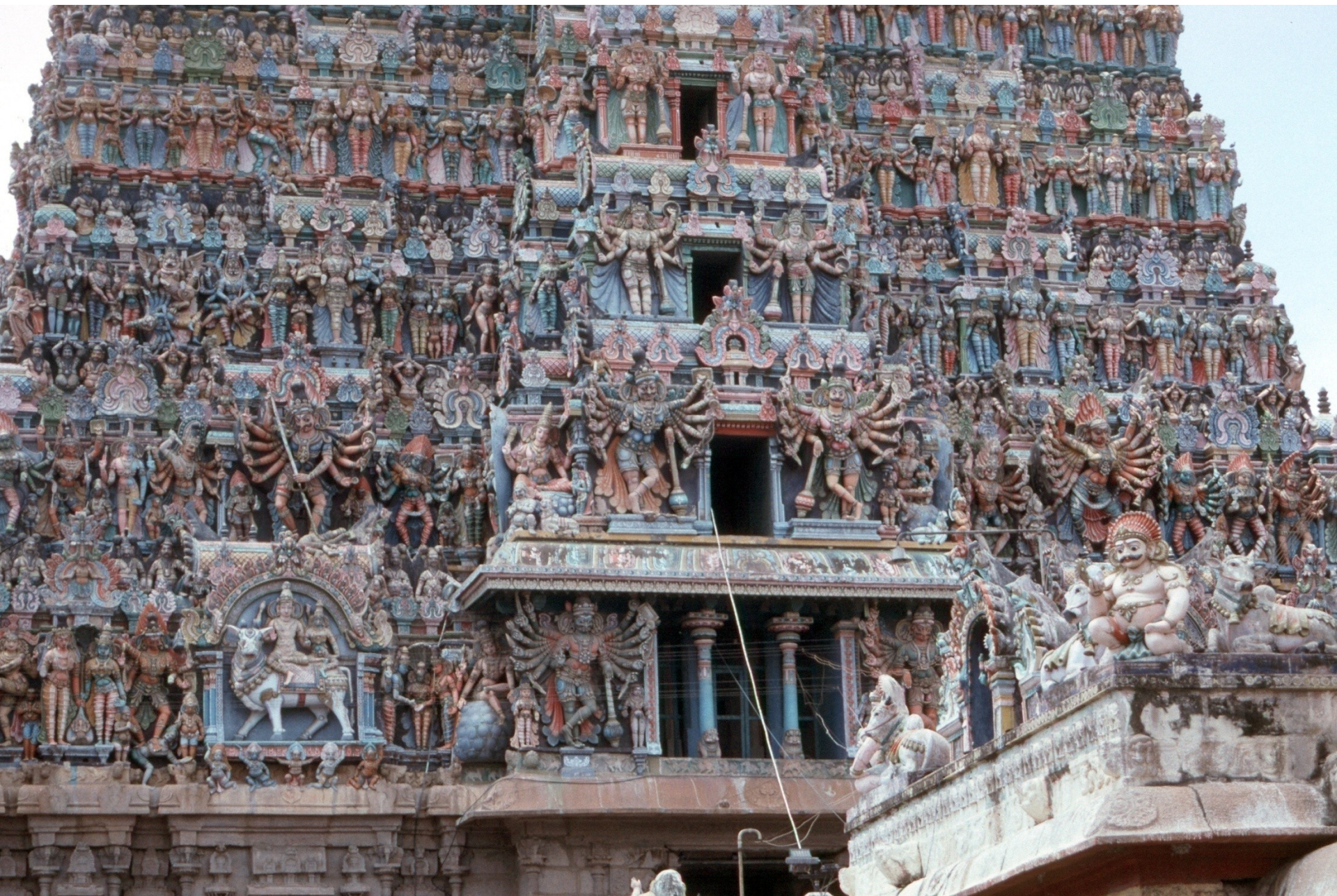

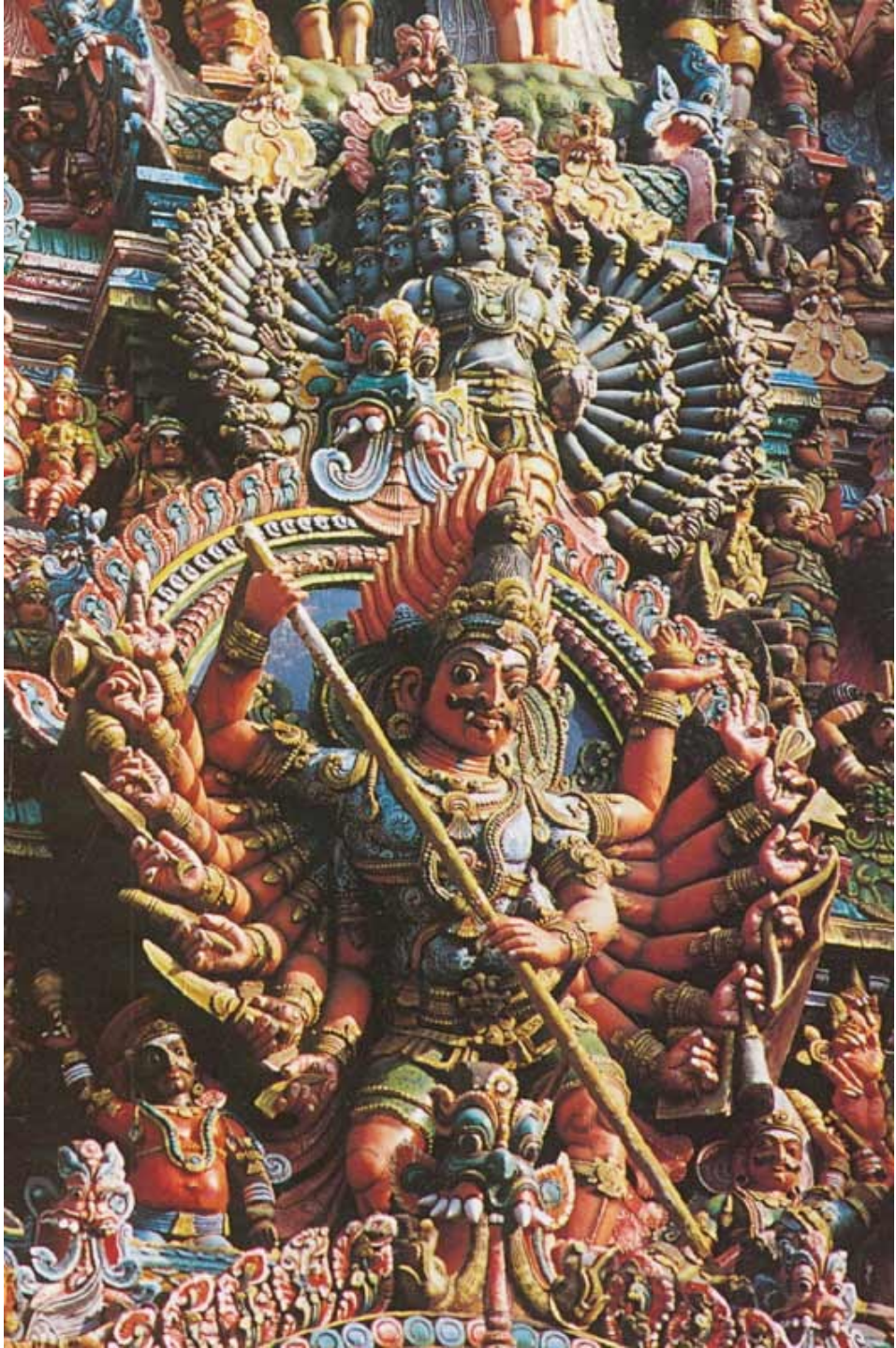

chrámy na břehu Gangy ve
Váránasí, patrně
nejposvátnějším městě Indie
(dříve nazývaném Benáres, jde
o jedno z nejstarších trvale
osídlených měst světa)

chrám Mamallapuram

chrám Delhi

chrám Jaipur

chrám v Torontu

- chrámová bohoslužba:
  - každý jedinec chodí do chrámu obětovat božstvům
  - u vstupu do chrámu se věřící zují
  - každodenní bohoslužba začíná před východem slunce: kněz vzbudí hlavního boha, jemuž je chrám zasvěcen (omývá ho, zdobí, sype květy...)
  - během bohoslužby lidé stojí nebo sedí v tureckém sedu, kněží vysvětlují v kázání části véd nebo upanišad, na konci dají přítomným na čelo červenou tečku
- většina domácností má domácí svatyně
  - nebo aspoň oltářek se soškami či obrázky božstev, svícemi a vonnými substancemi, vonnými tyčinkami atd.

